

Proti koncu prve svetovne vojne je hribovska vasica Malenski vrh na željo in prošnjo vaščanov dobila prvo učiteljico. Lega vasi in takratne razmere so nakazovale, da bi bil v tej vasi primeren center šole za vse okoliške vasi. To so: Jazbine, Dolenja in Gorenja ravan, Suša, Brda in Zetina.

Tako je v Malenskem vrhu nastalo središče za šoloobvezno mladino, pa tudi za izobraževanje fantov in deklet. Zasluga za to gre mladi idealni učiteljici Reziki Rant iz Zeleznikov, ki je na svojem prvem službenem mestu »zaorala ledino« v mladih srcih ter jih navdušila za vse, kar je lepo. Ti mladi ljudje so bili pripravljeni na vse žrtve, niso se bali nobenih naporov, samo da so imeli to, kar so pogrešali — kulturno izobraževanje.

Pričelo se je s pevskimi vajami leta 1917. Kmalu je nastal zbor, v njem so sodelovali sami kmečki fantje in dekleta. Zbor se je večkrat obnavljal; ker so nekateri odhajali v druge kraje, so pač stopali novi na njihova mesta. V prvi zasedbi so bili: brata Janez in Franc Gantar, brata Janez in Martin Frlan,

Martin Demšar, Janez Končan, Marija Gantar, Marija Godec, Marjanca Bogataj iz Brd in Nežka Stanonik.

Iz tega se je razvila v kratkem dobra igralska skupina. Na posestvu Janeza Gantarja, po domače Posečnika, sta bili dve kmečki hiši z gospodarskimi posloplji. V eni teh hiš, katere ni potreboval za svojo družino, po domače »Pri Bolantinu«, je že bila osnovna šola in stanovanje učiteljice. V tej hiši so se sestajali ter se učili za nastope na odru. Gospodar jim je odstopil še hlev, ki so ga tako preuredili, da je bil od zgodnje pomladi do konca junija prikladen za njihove nastope. V tem času namreč ni bilo na hlevu krme. Ta Bolantinov hlev, kjer so prirejali igre, je 23. 8. 1977 zadela strela, da je zgorel do temeljev. Nesreča je močno prizadela gospodarja, ki je bil na smrtni postelji.

Začetne težave niso bile majhne. Kje in kako dobiti primerne kulise ter drug inventar? Toda pri navdušenju ni bilo ovir, ki jih ne bi mogli premagati. Naprosili so pri kmetih les, ga posekali ter naredili oder in klopi. Kupili so platno

Pevski zbor v Malenskem vrhu leta 1917. Od leve: Marija Jeraša, Franca Božnar, Marička Gantar, Nežka Jelovčan, Marija Godec, Franc Tratnik, Malči Pintar, Franc Gantar, pri harmoniju učiteljica Rezika Rant

Pevski zbor v Malenskem vrhu leta 1922. Sede od leve: Marija Godec, Ivana Demšar, učiteljica Rezika Rant, Marija Gantar-Dolenc, Jerica Jelovčan; stojijo: Marjanca Bogataj, Janez Frlan, Franc Gantar, Franc Peternej, Janez Končan, Janez Gantar, Martin Demšar in Nežika Stanonik-Tušek

za kulise, katerega je Dora Pegam-Vodnjakova, prijateljica Rezičke Rantove, poslikala s primernimi slikami. Le zastor je kasneje poslikala domačinka, nadarjeni »samouk« Pepca Tratnik, po domače Krekova iz Suše. (Sedaj živi že dolgo let v Ameriki.) Naslikala je nešteto krogov, vsak drugačen v narodnih ornamentih, katere so med pavzami ljudje gledali z velikim zanimanjem.

Na splošno so ljudje z navdušenjem spremljali dogajanja mladih ljudi. Vse predstave so bile vedno prezasedene. Prihajali so od blizu in daleč, saj ni bilo nikjer drugod v hribih Poljanske okolice kaj, kar bi pritegnilo skupaj toliko ljudi (edino v Gorenji vasi v dolini so tudi imeli igralsko skupino).

Prvi režiser je bila seveda učiteljica Rantova. Pozneje so se igralci tudi izobrazili ter prevzeli odgovornejše naloge. Bili so večinoma kmečki sinovi in dekleta. Nekateri so služili kot hlapci ali dekle. Dijakov ni bilo. Eden je bil krojač; to je bil Franc Peternej iz Čabrač, ki je bil tudi med prvimi vodilnimi, režiser in masker. (Sedaj živi nekje v okolici Radovljice.) Tudi Janez Končan, An-

drejcev iz Malenskega vrha, je bil med prvimi, ki se je zelo izkazal; igral je odlično smešne vloge, npr. Krjavlja v Desetem bratu, Revčka Andrejčka itd. Pozneje je zelo dobro maskiral in režiral. (Je sedaj med redkimi, ki so še živi.) Zelo zaslužna je bila za to dejavnost (zdaj pokojna) Marjanca Frlan, kasneje poročena z igralcem Janezom Krmeljem iz Podboršta pri Poljanah, po domače Tomažinčeva iz Malenskega vrha. Res ni bila igralka, pač pa je vse vloge prepisovala ter zelo dobro šepetala. Čeprav na zunaj neopazna, je vendar skrbela za vse, kar je bilo v zvezi z nastopi. Zato bo njeno ime ostalo nepozabno med ljudmi kot vzgled skromne, neizobražene (po poklicu je bila šivilja), a velike po vne- mi za javno delo.

Janez Krmelj je še pred leti nastopal v vlogi očeta Presečnika, ko so Poljanci igrali Tavčarjevo Cvetje v jeseni v Škofji Loki in v Ljubljani.

Prvi igralci so bili še: Martin Demšar iz Malenskega vrha, nosilec mnogih glavnih vlog, npr. Deseti brat, Domen, itd. Dalje Posečnikovi, brata Janez in Franc Gantar ter sestra Marija Gantar

iz Malenskega vrha, poročena Dolenc v Četeno ravan (pokojna, brat Franc je padel v Zeleznikih, le Janez še živi), Janez in Martin Frlan (Tomažincova), iz Malenskega vrha, Marija Gantar iz Brd, po domače Zlebedrova, Marija Godec p. d. Golešnikova iz Suše, Malka Pintar, p. d. Jakaponova iz Malenskega vrha in Udamova Ivanka iz Lomov. Nastopali so tudi še drugi, ki pa niso tako redno igrali, da bi ostali v spominu, pač le v manjših vlogah. Blagajnik je bil vseskozi Anton Pintar, Temincev iz Lovskega brda.

Pozneje so igrali še: Ančka Demšar iz Malenskega vrha, Francka, Julka in Ciril Gantar, p. d. Posečnikovi iz Malenskega vrha, Micka Povličkova z Gore, Nace Klemenčič, p. d. Muhov iz Brd, Košancev Janez iz Jazbin, Angela in Vencel Pintar iz Malenskega vrha, Polde Krmelj iz Podboršta ter Franc Krmelj.

Prvo igro so igrali še na Jakaponovem kozolcu, to je bila igra Čašica kave in kmet Herod. Sledile so Čevljarček junček in Domen 29. 6. 1920 in 8. 9. 1920. Pozneje so se na odru na hlevu vrstile igre vsako leto, redno na prvi ponedeljek po veliki noči, na prvo nedeljo v maju in 28. junija. Bile so ali drame ali komedije, kakor je pač nanes-

lo. Navajam vse, za katere so podatki: Vse naše, Razvalina življenja, Veriga, Turški križ, Nace copata, Divji in nedeljski lovci, Zaklad, Revček Andrejček, Deseti brat, Dimež, Divji lovec, Skapinove zvijače, Naša kri, Pozna pomlad, Očenaš, Kovačev študent, Mlada Breda, Številke gospe Rožmarinke, ki je bila tudi zadnja igra, igrana v Malenskem vrhu ter v Hotavljah pri Poljanah, kamor so leta 1931 prepeljali oder.

S tem je bila zaključena igralska »kariera« malenskih igralcev. Nekaj iger so še igrali nato do leta 1936 v Poljanah, pozneje je še to zamrlo. Nekaj kulis so še dobili nazaj v Malenski vrh, med vojno so pa še tiste razrezali v vreče za partizane, da so v njih prevažali žito za prehrano.

Učiteljica Rezika Rant je pa vse življenje preživela še v Malenskem vrhu. Poročila se je z domačim fantom Martinom Demšarjem, zidarskim mojstrom, imela sta dve hčerki. Njo so med vojno zavoljo njenih zaslug imenovali partizanska mamica. Vse življenje je posvetila izobrazbi teh hribovskih vasi ter vaščanov, ki jo bodo ohranili v živem spominu še v poznejše rodove.

Julka Fortuna

Igralci dramatizirane Kersnikove povesti Testament v Malenskem vrhu leta 1929